

2. Goldman Sachs Global Economics Group. BRICs and Beyond. London: Goldman Sachs, 2007.
3. O'Neill J. The Growth Map [Electronic resource] / J.O'Neil // 2011. - Mode of access: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/global-economic-outlook/the-growth-map/index.html>
4. Quah D. The Shifting Distribution of Global Economic Activity [Electronic resource] / D.Quah // 2010. - Mode of access: http://econ.lse.ac.uk/~dquah/p/2010.05-Shifting_Distribution_GEA-DQ.pdf
5. Давыдов В. Пробуждающиеся гиганты БРИК // Свободная мысль, № 5. - 2008. - С. 131-142.
6. Дипанджан Р. БРИК в новом миропорядке // Международная жизнь, № 11, 2008. С. 83-89.
7. Кива А. В. Страны БРИК в мечтах и реальности // Общественные науки и современность, № 5. - 2009. - С. 26-36.
8. Мартынов Б.Ф. БРИК и деградирующий миропорядок / Б.Ф. Мартынов // Латинская Америка / . - 2008. - № 05. - С.4-20.
9. Островская Е. Я. Сотрудничество в формате БРИК: цели и перспективы [Electronic resource] / Е.Я.Островская // 2009. - Mode of access: <http://www.hse.ru>.
10. Толорая Г. БРИКС – «Мыльный пузырь» или шанс изменить мир порядок перспективы [Electronic resource] / Г. Толорая // 2010. - Mode of access: <http://www.imepi-eurasia.ru/baner/BRICS.pdf>
11. Reserve Bank of India. - Mode of access: <http://www.rbi.org.in/home.aspx>.
12. International Monetary Fund. - Mode of access: <http://www.imf.org/external/index.htm>
13. Bank of China. - Mode of access: <http://www.boc.cn/en/>

УДК 330.332

СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Свідрак О.В., асистент кафедри "Фінанси", Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

Постановка проблеми.

У процесі неоднорідності рівня економічного розвитку регіонів України на сучасному етапі розвитку з метою розробки ефективної державної регіональної політики та політики розвитку на місцевому рівні необхідним є детальне дослідження та аналіз рівня розвитку та інвестиційної привабливості різних регіонів країни. Однією з найвагоміших груп факторів, які характеризують інвестиційну привабливість на регіональному рівні, є інвестиційний потенціал регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед вчених та економістів, які досліджували сутність поняття інвестиційного потенціалу регіону, його складові та фактори відтворення, потрібно виділити роботи: А.І. Афонічкіна, В.В. Бурковського та С.В. Каламбет, Д.М. Стеченко, Н.О. Татаренко та А.М. Поважного, С.В. Зенченко та М.А. Шемьоткіної, Н.С. Яремчука, П.І. Мірошніченко, К.П. Покатаєвої, А.Ю. Жулавського і Я.В. Кобушко та інших.

Виділення невирішеної частини проблеми.

Різні актори по-різному трактують поняття інвестиційного потенціалу регіону та його складових, тому необхідним є систематизація існуючих точок зору та уточнення поняття, а також складових елементів інвестиційного потенціалу на мезорівні.

Ціль статті.

Уточнення поняття інвестиційного потенціалу регіону та його розгляд з різних точок зору суб'єктів інвестиційного процесу, а також визначення структури інвестиційного потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу.

Існують різні точки зору щодо визначення поняття «інвестиційного потенціалу регіону», факторів його формування та методів оцінки.

Перша група авторів розглядають інвестиційний потенціал регіону як сукупність інвестиційних ресурсів, які можуть бути залучені у межах регіону, країни, світу.

А.І. Афонічкін розглядає інвестиційний потенціал регіону «як сукупність інвестиційних ресурсів суб'єктів господарської діяльності, що формують комплексну базу відтворення господарчої і соціальної сфери життєдіяльності регіону на інноваційній основі з метою забезпечення стійкого економічного зростання» [2].

В.В. Бурковський та С.В. Каламбет під інвестиційним потенціалом регіону розуміють величину «розриву між валовими заощадженнями і реальними інвестиціями» [12, С. 35].

Д.М. Стеченко [13], Н.О. Татаренко та А.М. Поручник [14, С. 5] також висловлюють точки зору щодо визначення інвестиційного потенціалу як сукупності інвестиційних ресурсів, або наявності коштів для здійснення інвестування.

Колектив авторів на чолі з С.Ф. Поважним з метою оцінки інвестиційної привабливості регіонів України пропонують використання інвестиційного потенціалу, як «сукупного оцінного показника» [1]. Описуючи «локальні потенціали» у роботі [1], автори виділяють 8 груп показників, які характеризують різні рівні регіонального розвитку. Однак, якщо розглядати інвестиційний потенціал «як сукупність інвестиційних ресурсів», то чи необхідно враховувати при його оцінці:

- а) запаси найважливіших видів природних ресурсів;
- б) економіко-географічне положення регіону;
- в) чисельність економічно-активного населення, тощо.

П.І. Мірошніченко визначає інвестиційний потенціал регіону як «сукупність інвестиційних ресурсів суб'єктів господарської діяльності, що формують комплексну базу відтворення господарчої і соціальної сфери життєдіяльності регіону на інноваційній основі з метою забезпечення стійкого економічного зростання» [10, С.8].

Н.С. Яремчук під категорією «інвестиційний потенціал» розуміє «сукупну можливість галузевих непостійних ресурсів, що дозволяють збільшувати капіталоозброєність праці і здатність господарюючих суб'єктів, які оперують запасами цих ресурсів, забезпечувати стійкий у часі економічний дохід» [4].

Друга група авторів розкривають сутність інвестиційного потенціалу регіону як сукупність наявних сфер вкладення коштів.

С.В. Зенченко та М.А. Шемьоткіна розглядають інвестиційний потенціал регіону як «сукупність наявних в регіоні чинників виробництва (природні ресурси, робоча сила, основні фонди, інфраструктура і т.і.) і сфер вкладення капіталу» [9].

Третя група авторів найбільш повно дослідили поняття інвестиційного потенціалу на мезорівні і відмічають комплексність дослідженого поняття.

Досліджуючи фактори відтворення інвестиційного потенціалу регіону А.Ю. Жулавський та Я.В. Кобушко розуміють під інвестиційним потенціалом «сукупність таких елементів як природні ресурси, трудові ресурси, інвестиційні вкладення, економічні умови і т.ін.» [5, С. 65].

Визначаючи поняття інвестиційних ресурсів А.Ю. Жулавський і Я.В. Кобушко, відмічають, що вони включають: «матеріальні ресурси, засоби виробництва; грошові накопичення, цільові банківські вклади, кредити, цінні папери; об'єкти інтелектуальної власності;

природні ресурси» [5, С. 67]. Необхідно також зауважити, що колектив авторів виділяє окремо «ресурси інвестиційного потенціалу», до яких відносить «лише ті засоби виробництва, які вироблені людиною та призначені для виробництва товарів та послуг в будь-якій сфері діяльності» [5, С. 67].

К.П. Покаєва констатує, що інвестиційний потенціал регіону представляє собою комплексну характеристику сукупної здатності економіки регіону здійснювати інвестиційну діяльність у всіх сферах, що охоплює не тільки наявний інвестиційний капітал, але у сукупність об'єктивних передумов для інвестування [7].

Одним з найбільш повних та обґрунтованих пояснень сутності інвестиційного потенціалу на мезорівні можна вважати визначення С.А. Сафіуліна, який вважає його комплексом інвестиційних можливостей економіки, який формується шляхом інтеграції та синергії інфраструктурного, ресурсного та макроекономічного потенціалів регіону і обмежений у використанні рівнем інвестиційних ризиків та інвестиційних бар'єрів [8].

У процесі удосконалення методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу регіону Я.В. Говорун дає таке визначення: «Інвестиційний потенціал – це складна, динамічна категорія, що відображає наявні ресурси, залучені у господарську діяльність території та варіанти його використання з урахування взаємозв'язків між його складовими» [6].

Акцентуючи увагу на впливі екологічного фактору на формування інвестиційного потенціалу регіону А.Ю. Жулавський та Я.В. Говорун дають визначення інвестиційного потенціалу регіону як складної, динамічної категорії, що відображає наявні ресурси, залучені у господарську діяльність території та варіанти їх використання [11, С. 73]. Необхідно зауважити, що під потенціалом розуміється сукупність ресурсів, які ще не залучені, а тільки планується використати. Тому у цьому аспекті визначення поняття авторами є дещо неточним. Однак систематизуючи фактори впливу на інвестиційний потенціал регіону автори чітко межують «потенціал залучення» та «потенціал використання інвестиційних ресурсів», між якими, як вважають науковці є тісний зв'язок [11, С. 74].

Г.Я. Киперман розуміє під інвестиційним потенціалом «сукупність засобів і умов, необхідних для фінансування простого і розширеного відтворення у виробничій та невиробничій сферах» [15]. А С.В. Іванов до загальноприйнятого визначення інвестиційного потенціалу регіону як сукупності ресурсів та умов інвестування додає фактори інвестування [16]. Однак фактори інвестування більш доцільно розглядати у складі інвестиційного клімату, якщо розглядати всі характеристики інвестиційного процесу на мезорівні.

Таким чином, інвестиційний потенціал включає не тільки сукупність інвестиційних ресурсів, тобто тих, які можуть бути вкладені у розвиток регіону, а й якісних та кількісних характеристик об'єктів потенційних вкладень. Доцільним було б поділити інвестиційний потенціал на активну і пасивну частини. До активної частини слід віднести сукупність фінансово-економічних ресурсів, які складають потенційну фінансову базу інвестування, а саме:

- а) прибутки, отримані підприємствами та організаціями регіону;
- б) доходи населення регіону;
- в) державні кошти, об'єми яких заплановано для розвитку інфраструктури регіону, підвищення рівня зайнятості, реалізації цільових програм;
- г) сукупність наявних кредитних ресурсів, якими може забезпечити фінансово-кредитна система регіону і т.д.

Рис. 1 – Структура інвестиційного потенціалу регіону

Щодо пасивного інвестиційного потенціалу регіону, то при наданні його характеристики та оцінки необхідно відобразити наступні характеристики території:

- а) запаси природних ресурсів;
- б) перспективні галузі народного господарства;
- в) освітньо-кваліфікаційний рівень населення, рівень зайнятості, середня заробітна плата за галузями господарства регіону;
- г) рівень впровадження інноваційних проектів;
- д) наявність податкових, митних та інших економічних пільг і т.д.

М.П. Бутко та О.Ю. Акименко у своєму підході до оцінки «внутрішнього інвестиційного потенціалу регіону» виділяють наступні складові: бюджетні інвестиційні ресурси; інвестиційні ресурси бізнесових структур, населення, громадських об'єднань, благодійних організацій та інтелектуальні ресурси [3]. Тобто автори розглядають тільки активну частину інвестиційного потенціалу, або розглядають його з позиції об'єкту інвестування. Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційний потенціал регіону має різні значення для різних учасників інвестиційного процесу (рис. 1).

Цікавим також є поняття «сукупного інвестиційного потенціалу», який представлено авторами сумою внутрішнього інвестиційного потенціалу, прямих іноземних інвестицій та інвестиційних ресурсів інших регіонів України [3].

Пріоритетність внутрішнього інвестиційного потенціалу на сучасному етапі розвитку економіки регіонів України також підкреслюється у роботі [5, С.71], де він розглядається як основний ресурс розвитку території та зміцнення її конкурентоспроможності.

Аналізуючи всі наведені підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу регіону наведені вище, можна зробити висновок, що інвестиційний потенціал регіону може розглядатися з різних сторін (рис. 2):

- а) з боку потенційного приватного інвестора;
- з) з боку держави, як керуючої системи та потенційного інвестора;
- б) з боку потенційного об'єкту інвестування.

Для іноземного інвестора основними характеристиками інвестиційного потенціалу регіону є: характеристика перспективних галузей інвестування коштів; наявність та об'єми природних ресурсів; кліматичні умови та географічне положення регіону; рівень розвитку науково-технічного прогресу; наявність та вартість робітничої сили, рівень її кваліфікації, тощо.

Об'єктом інвестування може бути будь-який суб'єкт господарювання, який знаходиться та зареєстровано на визначеній території відповідного регіону, та має перспективи щодо економічного розвитку (зростання) шляхом розширення об'ємів або сфери діяльності за рахунок інвестованих у нього коштів. Для об'єкту інвестування найважливішими складовими інвестиційного потенціалу на регіональному рівні можна вважати сукупність чистих прибутків підприємств, організацій та установ регіону; доходів громадян, які проживають на території регіону; державних коштів, виділених як інвестиційні на забезпечення економічного розвитку регіону, тощо.

З боку держави як керуючої системи та потенційного інвестора інвестиційний потенціал регіону можна розглядати як оцінний показник рівня розвитку інфраструктури, науково-технічного прогресу у різних сферах господарства, життя населення регіону, його інтеграції у світове товариство.

Висновки.

Таким чином, інвестиційний потенціал включає не тільки сукупність інвестиційних ресурсів, тобто тих, які можуть бути вкладені у розвиток регіону, а й якісних та кількісних характеристик об'єктів потенційних вкладень. Доцільним є виділення активної і пасивної частини інвестиційного потенціалу регіону.

Рис. 2 – Визначення сутності поняття інвестиційного потенціалу регіону

Систематизуючи різні точки зору до визначення поняття інвестиційного потенціалу регіону можна зробити висновок, що інвестиційний потенціал регіону має різні значення для різних учасників інвестиційного процесу.

Потенційний інвестор акцентує увагу на перспективі можливих ефективних вкладень, оцінюючи ресурсну, науково-технічну складові потенціалу регіону. Держава, як суб'єкт інвестиційного процесу, оцінює рівень розвитку інфраструктури, науково-технічного прогресу у різних сферах господарства, життя населення регіону, його інтеграції у світове товариство, а об'єкт інвестування розглядає інвестиційний потенціал регіону як сукупність додатково створеної вартості капіталу в регіоні за відповідний період часу за винятком сукупних витрат, податкових та митних платежів та здійснених прямих інвестицій.

Інвестиційний потенціал регіону є невід'ємною складовою його інвестиційної привабливості, а деякі його характеристики, надані різними авторами можна вважати також характеристиками інвестиційного клімату на мезорівні.

РЕЗЮМЕ

Досліджено поняття інвестиційного потенціалу регіону з різних точок зору суб'єктів інвестиційного процесу, а також визначена структура інвестиційного потенціалу регіону.

Ключові слова: Інвестиційний потенціал регіону, суб'єкти інвестиційного процесу, потенційний інвестор, інвестиційні ресурси, економічний розвиток регіону, інвестиційна привабливість.

РЕЗЮМЕ

Исследовано понятие инвестиционного потенциала региона с разных точек зрения субъектов инвестиционного процесса, а также определена структура инвестиционного потенциала региона.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал региона, субъекты инвестиционного процесса, потенциальный инвестор, инвестиционные ресурсы, экономическое развитие региона, инвестиционная привлекательность.

SUMMARY

The concept of investment potential of the region from the different points of view of subjects of investment process is investigated, and also the structure of investment potential of the region is defined.

Keyword: investment potential of the region, subjects of investment process, potential investor, investment resources, economic development of the region, investment appeal.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Поважний, С.Ф. Інвестиційний потенціал регіону: сутність та умови використання / С.Ф. Поважний, С.І. Севостьянова, Г.О. Ніколенко. - http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znppduu/du/2011_194/a.htm.
2. Афоничкин, А.И. Основы менеджмента [учебник для вузов] / А.И. Афоничкин. – Спб.: Питер, 2007. – 528 с.
3. Романова, Т.В. Теоретико-методологічні засади оцінки інвестиційного потенціалу регіонів / Т.В. Романова. - http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znppchdu/2009_24/articles/41_Romanova.pdf.
4. Яремчук, Н.С. Інвестиційний потенціал: теоретичні основи формування / Н.С. Яремчук. - http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vldfa/2010_18/Jaremchuk.pdf.
5. Жулавський, А.Ю. Фактори відтворення інвестиційного потенціалу регіону / А.Ю. Жулавський, Я.В. Кобушко // Економічний простір, 2011. - №45. – С. 64-74.
6. Говорун, Я.В. Удосконалення методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу регіону / Я.В. Говорун [Електронний ресурс] // Економічні науки інтернет-конференції-2010. – Режим доступу до журн.: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/595/.
7. Покатаєва К.П. Теоретичні аспекти визначення категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість» [Електронний ресурс] / К.П. Покатаєва // Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст» - Випуск 75. Серія «Технічні науки» - 2007. – с. 262-268. – Режим доступу <http://eprints.ksame.kharkov.ua/1542/1/К.П.ПОКАТАЄВА.pdf>.
8. Сафиуллин С.А. Адаптивование методики позиционирования к инвестиционной среде региона / С.А. Сафиуллин // Реальный сектор экономики: теория и практика управления/ -2005/ - №3/ - с. 89-94.
9. Зенченко С.В. Инвестиционный потенциал региона: [Электронный ресурс] / С.В. Зенченко, М.А. Шемёткина // Сборник научных трудов СевКавГТУ Серия «Экономика» -2007. - №6. – с. 22-25. – Режим доступа к журн.: http://science.ncstu.ru/articles/econom/2007_06/41.pdf/file_download.
10. Мірошніченко П.І. Активізація використання інвестиційного потенціалу регіону: Автореф. Дис. к-та ек. наук: 08.00.05/ Інститут економіко-правових досліджень НАН України. - Донецьк, 2007. - 20с.
11. Жулавський, А.Ю. Інвестиційний потенціал регіону в системі еколого-економічних відносин / А.Ю. Жулавський, Я.В. Говорун - http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_7/statti/Zhylavskiy_Govorun.pdf.
12. Буряковський В.В., Каламбет С.В. Оцінка інвестиційного потенціалу в Україні та основні напрямки його реалізації / В.В. Буряковський, С.В. Каламбет // Економіка і управління. – 2002. - № 6. – С.35-37.
13. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком / Д.М. Стеченко – К.: Вища школа, 2000. – 223 с.
14. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навчальний посібник. [для студ. вищ. навч.закл.] / Татаренко Н.О., Поручник А.М. – К.: КНЕУ, 2000. - 160 с.
15. Рыночная экономика: Словарь / [ред-упоряд. Г.Я. Кипермана.] – М.: «Республика», 1995. – 307 с.
16. Иванов С.В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу / С.В. Иванов // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Випуск 195, т.1 – Дніпропетровськ: ДНУ - 2004. – С. 98-104.

УДК 65.016

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СТАДІЇ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРАЦІЇ КІЛЬКІСНИХ І ЯКІСНИХ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ.

Стеців С. Р., аспірант кафедри ММП, НУ «Львівська політехніка»

Незалежно від позиції підприємства на конкурентному ринку: лідера, коли підприємство може впливати на цінності і смаки споживачів, аутсайдера, коли підприємства не здатне формувати ринкову ситуацію чи послідовника, коли підприємство слідує за лідером галузі, завжди виникає потреба у адаптації до умов зовнішнього середовища. Це відображається у необхідності в проведенні змін. Здійснення різного виду змін як стратегічних, так і тактичних вимагає від менеджменту знання розташування підприємства на кривій життєвого циклу, що передбачає розуміння потенціалу підприємства, його ресурсних (кадрових, інвестиційних, інноваційних тощо) можливостей, взаємозгодження з інтересами зацікавлених груп.

На сьогодні наявні методи та погляди на розрахунок стадії життєвого циклу підприємства є або занадто простими, тобто визначення стадії життєвого циклу здійснюється на основі співвідношення декількох показників, або занадто трудомісткими – розрахунок величезного числа показників фінансово-економічної діяльності.

Погляди науковців та практиків різняться не лише за методом визначення стадії життєвого циклу підприємства, але і за порядком розрахунку деяких показників фінансово-економічної діяльності та щодо встановлення нормативних значень. Це спричиняє потребу у проведенні більш глибоких досліджень специфіки розпізнавання стадії життєвого циклу підприємства.

Аналізування літературних джерел дає змогу зробити висновок, що визначення стадії життєвого циклу підприємства може здійснюватись на основі кількісних та якісних методів. До кількісних методів віднесемо традиційні системи оцінювання діяльності підприємства на основі фінансової звітності, більш сучасні системи оцінювання діяльності - AMBITE, ENAPS, IDPMS [1; 2], методи прогнозування банкрутства [3, с. 306-314; 4-5], збалансовані моделі [2; 6]. До якісних методів, які доцільно застосовувати під час розпізнавання стадії життєвого циклу, відносимо моделі, що базуються на опитуваннях та анкетах - TOPP, PMQ [2; 7, с. 13]. Науковцями [8, с. 88-89] запропоновано визначення стадії життєвого циклу на основі динаміки виручки від реалізації та рентабельності продажів. Проте, застосування лише двох показників є досить обмеженим підходом, адже не враховано значну кількість показників та якісних характеристик, що описують діяльність підприємств на різних стадіях. У [9] розрахунок стадії ЖЦП здійснюється на основі п'яти показників, що ґрунтуються на швидкості зміни продажу та прискоренні зміни продажу, які відповідно можуть зростати, спадати чи не змінюватись. Автор розраховує відношення виручки до максимального рівня та до рівня беззбитковості. Бланк І. А. [10, с. 45-51, с. 326] розглядає циклічність діяльності підприємства на основі показників обороту активів.

З проведених досліджень бачимо, що існує велика кількість різноманітних позицій науковців стосовно оцінювання діяльності підприємства та безпосередньо розрахунку стадій життєвого циклу. Проте, не існує єдиного підходу, який враховував би переваги зазначених методів. Отже, розроблення методу розпізнавання стадії життєвого циклу підприємства є актуальним питанням, що потребує подальшого дослідження.

Цілями статті є:

- формування методу розпізнавання стадії життєвого циклу підприємства на основі комбінування кількісних та якісних методів;
- деталізація якісної складової методу розпізнавання стадії життєвого циклу.

Аналізування літературних джерел за проблемою дає змогу виокремити такі три підходи до формування переліку показників оцінювання діяльності:

1. Підхід, який ґрунтується на встановленні показників на основі потреб зацікавлених груп. Показники формуються з метою контролю спрямованості бізнесу на задоволення цих потреб.